

Sygn. akt II UK 509/13

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gersdorf

w sprawie z wniosku Przedsiębiorstwa (...) D. Sp. z o.o. w Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem zainteresowanych: M. G., P. P., M. S., J. S., P. S., S. S., H. S.
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 marca 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 kwietnia 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2013 r., po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Z. od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Z. z dnia 21 marca 2011 r., sygn. IV U (...) zmieniającego decyzje organu rentowego z dnia 17 i 20 kwietnia 2009 r. oraz
ustalającego, że nie zachodzi obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenia
społeczne przez wnioskodawcę Przedsiębiorstwo (...) D. Spółka z o.o. w Z. z tytułu
diety i ryczałtów za noclegi delegowanych do pracy poza granicami kraju
zainteresowanych pracowników: M. G., P. P., M. S., J. S., P. S., S. S. i H. S. zmienił
zaskarżony oraz oddalił odwołania.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że w okresach objętych zaskarżonymi decyzjami zainteresowani nie wykonywali pracy w miejscach pracy określonych w umowach o pracę („na prowadzonych przez pracodawcę miejscach budów w obrębie Z.”), ale wykonywali ją na budowach w Belgii, która to praca ta nie miała charakteru incydentalnego, nietypowego i krótkotrwałego zadania służbowego, lecz polegała na wykonywaniu czynności zgodnie ze stanowiskami określonymi w umowach o pracę. Wskutek uznania, że zainteresowani nie odbywali podróży służbowych do Belgii w spornych okresach, nie znajduje w stosunku do nich zastosowania § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm., zwanego dalej rozporządzeniem z dnia 18 grudnia 1998 r.).

W skardze kasacyjnej Skarżąca, jako okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazała oczywiste uzasadnienie skargi, zwłaszcza w zakresie niewłaściwego określenia znaczenia pojęcia „podróży służbowej”, choć pojęcie to wywoływało „liczne rozbieżności interpretacyjne w judykaturze, przy czym Sąd Apelacyjny uznał za podróż służbową tylko zachowania pracownika odmienne od wykonywania pracy określonego rodzaju (art. 22 § 1 k.p.), a nadto odnosząc się do dyspozycji art. 77⁵ k.p. uznał, że podróż służbowa może mieć incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały charakter, gdy tymczasem cytowane przepisy (art. 22 § 1 k.p., art. 77⁵ k.p.) nie określają w żadnym zakresie, że podróż służbowa musi sprowadzać się do wykonywania czynności innych niż normalne zadania pracownika określone w jego umowie o pracę”, ani nie wynika z nich nakaz wykonywania jedynie krótkich, incydentalnych podróży służbowych. Ponadto w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i potrzeba interpretacji przepisów: 1/ czy wobec obecnie obowiązującego art. 77⁵ k.p. w związku art. 29 § 1 pkt 2 k.p. w związku z przepisem § 12 oraz § 18 rozporządzenia MPiPS z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granice kraju możliwe jest „określenie jakichkolwiek ram czasowych podróży służbowej, po przekroczeniu których można jednoznacznie stwierdzić, iż pracownik nie realizuje już podróży służbowej, a nastąpiła zmiana miejsca pracy

pracownika w ten sposób, że miejscem pracy stało się miejsce, w którym pracownik na podstawie polecenia wykonania podróży służbowej świadczy pracę poza dotychczasowym stałym miejscem pracy?, 2/ czy w świetle art. 77⁵ k.p. w związku z art. 11² k.p. „możliwe jest pozbawienie pracownika wykonującego długotrwałą podróż prawa do diet z tytułu podróży służbowych, w sytuacji, gdy za podróż służbową uznawałoby się tylko wyjazd krótkotrwały, incydentalny, co w konsekwencji prowadzi do pytania „czy dopuszczalne jest różne traktowanie tych samych podmiotów (pracowników) w takich samych okolicznościach (wykonywanie pracy w podróży - poza stałym miejscem pracy)”?, 3/ czy podróż służbowa w rozumieniu art. 77⁵ k.p. może mieć tylko incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały charakter, czy też możliwe jest na podstawie art. 77⁵ k.p. w związku z § 2 ust. 1, § 12 oraz § 18 rozporządzenia MPiPS z dnia 29 stycznia 2013 r. wykonywanie przez pracownika podróży służbowej, która będzie wiązała się z częstszym bądź długotrwałym wykonywaniem obowiązków poza stałym miejscem pracy (określonym w umowie) i w związku z tym z koniecznością realizowania częstych wyjazdów (podróży służbowych) poza stałe miejsce pracy? 4/ czy określenie w umowie o pracę miejsca pracy musi każdorazowo pokrywać się z miejscowym zakresem realizowania obowiązków pracownika oraz „czy w sytuacji, gdy pracodawca w trakcie trwania umowy o pracę powierza pracownikowi obowiązki poza miejscem pracy określonym pierwotnie w umowie o pracę, to może dokonać tego w ramach polecenia wykonania podróży służbowej czy też powinna zostać dokonana stosowna zmiana tej umowy w zakresie dookreślenia miejsca pracy (...), przy założeniu, że pracodawca w chwili wydawania polecenia wyjazdu w podróż służbową nie zna czasu, na który powierza pracownikowi obowiązki poza miejscem pracy, jak również nie zna wszystkich miejsc, w których pracownik realizować będzie powierzone mu poza miejscem pracy obowiązki?” 5/ czy możliwe jest zatrudnienie pracownika na określonym stanowisku pracy z założeniem, że w trakcie realizowania umowy o pracę, w momencie wskazanym przez pracodawcę będzie on wykonywał część swoich obowiązków w ramach podróży służbowych oraz czy możliwe jest wykonywanie takich zadań w ramach zrealizowania podróży służbowej podejmowanej przez pracownika na podstawie art. 22 k.p. w związku z art. 77⁵ k.p. oraz art. 100 § 1 k.p. ustalających dla pracodawcy ogólną kompetencję

do wydawania poleceń zrealizowania podróży służbowej, czy też w przypadku dłuższych podróży kompetencje pracodawcy do wydania polecenia podróży służbowej wynikające z ww. przepisów są niewystarczające i każdorazowo przy potrzebie zlecenia pracownikowi długotrwałej podróży służbowej wymagana jest stosowna zmiana umowy o pracę w zakresie miejsca pracy? 6/ „czy w sytuacji, gdy ustalone zostanie (jak to uczynił Sąd Apelacyjny w (...)), że nastąpiła zmiana miejsca pracy pracownika z miasta położonego w kraju członkowskim Unii Europejskiej będącej siedzibą pracodawcy (w niniejszej sprawie: Z., Polska) na miasto w innym kraju członkowskim Unii Europejskiej, to czy pracownik ten powinien nadal podlegać systemowi ubezpieczeniowemu kraju siedziby pracodawcy, czy też zgodnie z dyspozycją art. 13 ust. 2 lit. a, rozporządzenia nr 1408/71 WE powinien podlegać ustawodawstwu (w tym w szczególności systemowi ubezpieczeniowemu) tego państwa członkowskiego, w którym (zgodnie z ustaleniem Sądu Apelacyjnego w (...)) miałby stale pracować?”.

W granicach skargi kasacyjnej wskazano - *inter alia* - naruszenie § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., nie objęto natomiast skargą zarzutu naruszenia § 2 ust. 1 pkt 16 tego rozporządzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie jej do rozpoznania, ponieważ w skardze kasacyjnej zabrakło zarzutu naruszenia § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia MPiPS z 18 grudnia 1998 r., który stanowił podstawę prawną wydania zaskarżonych decyzji składkowych. Tymczasem zamiast kasacyjnego zarzutu naruszenia tego przepisu autor skargi zarzucił naruszenie § 2 ust. 1 pkt 15 tego aktu normatywnego, który w sprawie nie był wskazany przez organ rentowy jako podstawa zaskarżonych decyzji, po ustaleniu, że zainteresowani nie świadczyli prac na budowach za granicą w ramach poleceń wyjazdów służbowych (w podróży służbowej), ale na podstawie porozumień o okresowej zmianie miejsca wykonywania zatrudnienia za granicą. W konsekwencji z tytułu wykonywania „stałej” pracy za granicą skarżący pracodawca nie wypłacał zainteresowanym diet, ale świadczenia „w wysokości równowartości diet przysługujących z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju”, które podlegały wyłączeniu z podstawy wymiaru

składek na ubezpieczenia społeczne według § 2 ust. 1 pkt 16 wyżej wymienionego rozporządzenia. Tymczasem autor skargi kasacyjnej nie wskazał tego przepisu jako podstawy kasacyjnego zaskarżenia, a Sąd Najwyższy - związany wskazanymi granicami podstaw prawnych kasacyjnego zaskarżenia (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) - nie może wyręczać ani zwalniać autora skargi ze wskazania potencjalnie adekwatnych podstaw wniesionej skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy w wydanym w analogicznej sprawie wyroku z dnia 11 stycznia 2013 r., II UK 156/12, miarodajnie uznał, że do zainteresowanych „nie znajdują zastosowania przepisy § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r.”. Stanowisko, że inni zainteresowani pracownicy strony skarżącej nie świadczyli pracy za granicą w podróży służbowej merytorycznie ocenił w jednej z analogicznych spraw tego samego rodzaju Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 października 2013 r., II UK 111/13, (dotychczas nie publikowany), wyjaśniając, że delegowanie pracownika ma cechy podróży służbowej, jeżeli dotyczy „zjawiska wśród obowiązków pracowniczych powinności niezwykłego i nietypowego, stanowiącego pewien wyłom w zwykłym świadczeniu pracy”, a podstawę odbycia podróży służbowej stanowi „narzucone” pracownikowi polecenie wykonania zleconej pracy, które wymaga udania się poza określone w umowie o pracę miejsce wykonywania pracy. Natomiast taka sytuacja nie występuje w przypadku zawarcia okresowego porozumienia zmieniającego ten istotny składnik stosunku pracy i delegowania do wykonywania „stałej” pracy za granicą. W tym przypadku, podstawa wymiaru składek na krajowe (polskie) ubezpieczenie społeczne była ustalona przez organ rentowy według § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia, tyle że autor skargi kasacyjnej nie objął tego przepisu podstawami kasacyjnego zaskarżenia, co wykluczało kasacyjną weryfikację tego, czy w zaskarżonych decyzjach przepis ten został prawidłowo zastosowany przez organ rentowy, a w szczególności wykluczało możliwość i dopuszczalność badania (a contrario do art. art. 398¹³ § 1 k.p.c.), czy organ ten zrealizował przysługujące zwolnienie z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne z innego tytułu „w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju”, (o którym mowa § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia), które jest jedynie „zbliżone” do ulgi uzyskiwanej przez pracownika wykonującego pracę w

podróży służbowej (przysługującej na podstawie § 2 ust. 1 pkt 15 tego rozporządzenia), która nie miała zastosowania do zainteresowanych pracowników, którzy nie przebywali w podróży służbowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.